

Թիս վրայ տպած գիրքը ամենուր ընդ-
ունենի եղաւ :

Եւ է Սարսեղին կարծիքը. տես-
նելով որ այրերէն ոմանց մէջ խիստ
շատ են կենդանեաց ոսկորները, կըսէ
Թէ անկարելի է որ բորենիները կա-
րենան այնչափ կենդանեաց սատակ
տանիլ, որոնցմով այրերը կարե-
նան լեցուիլ. և շատ անգամ ասոնց
մէջ գտնուածը մեծամարմին կենդա-
նեաց ոսկորներ ըլլալով, ինչպէս փղի,
ռնգեղ ջիւրի, ձիու և այլն, անկարե-
լի է որ բորենին կարենայ ասոնք քա-
շել տանիլ. Թող որ բորենին ոչ երբեք
որսը իր բոյնը կըտանի, հապադաշտի
վրայ գտած տեղը կուտէ : Աստի ի-
րեն կարծիքն աս է. մէյմը որ ոսկո-
րով լեցուն այրերը կրային կազմու-
թեանց այրեր ըլլալով, կըսեպէ Թէ
ոսկորները ջրհեղեղով լեցուած են
անոնց մէջ : Այրկորդ, տեսնելով որ
բարձր լեռներուն վրայ եղած այրե-
րուն մէջի ոսկորները գրեթէ միայն
արջու ոսկորներով լեցուն են, և Թէ
կան նաև անանկ այրեր՝ որոնց մէջ
մէկ տեսակ կենդանեաց ոսկորներ
միայն կըգտնուին, ինչպէս միայն ձիու,
ոչխարի, եղնիկի, բորենիի, և այլն, աս
կէ հետեցուց Թէ աս կենդանիները
վտանգաւոր դիպուածէ մը փախչե-
լով՝ ամէնը մէկէն մտեր են ան այրե-
րուն մէջ ու հոն խղզուեր մեռեր են :

Եւ զարմանալի բանն ալ աս է որ
առիւծի՝ վագրի ու փղի պէս տաք եր-
կրի կենդանիները Արոպայի ցուրտ
կողմերն ալ կըգտնուին, որոնց ողջը
հիմա անկարելի է որ ան տեղուանքը
դիմանայ. բայց աս դժուարին խըն-
դիրը դիւրաւ կըլուծուի, երբոր ընդ-
ունինք, ինչպէս ջերմաչափական փոր-
ձերն ալ կըցուցնեն, Թէ ատենով
Արոպայի պաղ կլիմաներն ալ այն-
չափ տաքութիւն ունենին որ կրնային
աս կենդանիները հոն բնակիլ, Թէ-
պէտ հիմա միայն այրեցած գօտիի
բնակիչ են. և Թէ հիմա քանի կեր-
թայ Արոպայի ջերմութիւնը աստի
ճանաբար պակսելու վրայ է :

Հիմա աշխարհքիս վրայ ապրող
կենդանիներուն Թիւը աս է .

1550 տեսակ կենդանածին .

7800 Թռչուն .

1550 սողուն .

8400 ձուկ .

88500 ոսկր չունեցող կենդանի :

107800 տեսակ բոլորը :

Իսկ գետնի տակ ինչուան հիմա
գտնուած չոր կամ քարացած կեն-
դանիներն են

270 տեսակ կենդանածին .

19 Թռչուն .

120 սողուն .

287 ձուկ .

7935 ոսկր չունեցող կենդանի :

8631 տեսակ բոլորը :

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Վառուչ :

ՎԱՌԻՉՈՒ ըսուած նիւթին սո-
վորաբար առաձգական խէժ՝ կըսեն
Եւրոպացիք. վս զի ասիկայ խէժ մըն
է որ շատ տեսակ ծառերէ կելլէ, բայց
աւելի ազնիւը առաձգական Թզենի
ըսուած ծառինն է, որ հնդկաստանի
Փանտուա ու Աանթիփուր լեռները
կըգտնուի : Եւոր տերեւները փայլուն,
հաւկթաձև ու խիտ են. պտուղը
ձիթապտղի՝ չափ, բայց անհամ. ա-
ւելի քարոտ տեղուանք ու խորտու-
բորտ լեռներու վրայ կըբուսնի : Այր-
որ ծառը ճղքես, մէջէն կաթի պէս
հիւթ մը կըվազէ. աս հիւթին իրեք
մասին մէկը քառուցու կըլլայ : Խիստ
շուտով կաճի աս ծառը, անանկ որ մէկ
հատը չորս տարուան մէջ 25 ոտնա-
չափ բարձրացեր է, և բունը մէկ
ոտնաչափ տրամագիծ ունեցեր է կը-
սեն :

1 Խալ. Gomma elastica.

2 Զէլէն :

Վրաստան :

Ըն ծառին հիւթովը հնդիկները
իրենց հիւսած կողովներուն ' ներսի
կողմը կըծեփեն որ ջուր չառնեն :
Որչափ որ ծառը հին ըլլայ՝ այնչափ
աւելի ազնիւ հիւթ կուտայ : Իսկ աս

1 Վի-Փե :

հիւթը ծառէն հանելու համար՝ նախ
անոր վրայի կեղևը աղէկ մը կըմաք-
րեն , ետքը սուր գործիքով մը մէկ-
քանի տեղերէն դէպ 'ի լայնքին մէկ-
մէկու վրայ կըճղքեն , ճղքած տե-
ղերուն վարի կողմէն ալ տերեւ մը կան-
ցընեն խողովակի պէս դէպ 'ի վար

երկնցած՝ որպէս զի հիւժը դարձար վազէ պարապ դգուծի մը մէջ որ տակը դրած կըլլան : Եւ կաթի նման հիւժը առջի բերան խիստ ջրի է . բայց ետքը շուտով կըթանձրանայ , անանկ որ ինչ ձև ուզես կառնէ : Եւ տեսնով կուստ կուստ կըլինէին քառուշուն ու անանկ կըծախէին . բայց քանի մը տարի կայ որ ժապաւէնի՝ ձեռով երկայն երկայն ալ կըծախուի :

Բաուչուին զարմանալի յատկութիւններէն մէկն աս է որ եղի պէս կըբռնկի , դեղին բոցով կըլվառի , ու թանձր ծուխ կըհանէ : Զրի մէջ ամենեւին չհալիր , թէ տաք ըլլայ ջուրը և թէ պաղ . բայց տաքցուցած եղի մէջ կըհալի , մանաւանդ նուշի եղի ու ձէթի և եռացած մեղրամով մէջ . իսկ եթերով խիստ դիւրաւ կըհալի , մանաւանդ երբոր տաքցուի ու քառուշուն առաջուց ջրի մէջ դրուի որ կակըղնայ :

Բաուչուին ելած երկիրները՝ տեղացիք շատ բանի կըգործածեն անիկայ . զոր օրինակ ջահի տեղ կըլվառեն՝ որ խիստ աղէկ լոյս կուտայ , և այնպիսի կօշիկներ և ուրիշ հագուստներ կըհիւսեն անկէ որ ամենեւին ջուր չեն առներ : Եւրոպայի մէջ ասիկայ եթերով հալեցընէին ետքը՝ զանազան լաթերու վրայ կըտարածեն , ու անթըլեղի զգեստներ կըլինեն , մանաւանդ աս տարիներս , և ուրիշ շատ արհեստներու մէջ կըգործածեն :

Եւստուս յայտնի է որ քառուշուն շատ կըգործածուի թղթերուն վրայէն կապարէ գրչին՝ գծուածքը սրբելու համար : Եւգլիայի մէջ երկաթն ու պողպատը՝ ժանգէ պահելու համար սկսան ասիկայ քսել վրանին վերնիճի պէս : Եւ բանիս համար քառուշուն կըդնեն ապակիէ ամանի մը մէջ ու կրակի վրայ կըտաքցընեն . երբոր հալելու վրայ կըլլայ , կառնեն կամաց կա-

մաց կըտարածեն երկրթին կամ պողպատին վրա : Եւ ինչէ՛լ անուշով անգղիացին մօտերս նոր գիւտ մը գտաւ որ անով քառուշուն թերթ թերթ կըբաժնէ , ու ետքը ինչ մեծութե՛ք որ կուզէ կըոր գունտեր կըլինէ : Եւ աջ քառուշուն թըրոց կըդնէ եթերի մէջ 8էն ինչուան 10 ժամ . երբոր բաւական կակըղնայ , մասնաւոր գործիքով մը բարակ բարակ կըկտրէ որչափ որ կուզէ . աս թերթերը խիստ ճկուն , փայլուն , ոլորկ ու առաձգական կըլլան , գոյներնին ալ գրեթէ կըկորսընցընեն ու կէս թափանցիկ կըլլան : Բայց քառուշուն որ և իցէ գնտակն ալ երբոր եթերի մէջ դնես ու կակըղնալէն ետքը փչես , սաստիկ կուռի՝ կընդարձակի :

Հիմա անթըլեղի հագուստները գրեթէ սովորական բան մը եղած են Եւրոպայի մէջ . վասն զի երկու տեսակ կերպաս՝ կամ լաթ վրայէ վրայ կարելու ատեն՝ երկուքին մէջտեղը մէկ կարգ մը բարակ քառուշու կըդնեն , որով լաթերը իրարու հետ կըկաշին : Եւ տեսակ լաթերէն ոչ միայն ջուր , հապա նաև օդ ալ չանցնիր . անոր համար ասոնցմէ հիմա անկողիններ ու բարձեր ալ կըլինեն , որ ուզած ատենդ կըփրչես կուռեցընես , ու որչափ ժամանակ ուզես՝ ուռած կըմնայ . ետքը պտուտակը՝ բանալուդ պէս կըպարպի , կըծալլես կըվերցընես : Եւնկէ զատ , քառուշուն հիմա ինչուան թելի պէս բարակցընելով անով կըհիւսեն գօտի , կապ , զարդեր և ուրիշ առաձգական բաներ :

1 Mitchell.

2 Գոմալ :

3 Պարմա :